

Yhteydenottoon vastaaminen

KANTELU

Kantelija on arvostellut oikeuskanslerille 7.7.2021 osoittamassaan kantelussa ja lisäkirjoituksissaan Kemijärven kaupungin ja kantelussa mainitun yksityistien tiekunnan menettelyä sekä yksityistielain sisältöä ja valmistelua. Kantelija on esittänyt näkemyksiä siitä, mitä kaupungin ja tiekunnan välillä pitäisi sopia, ja vaatinut kaupunkia osallistumaan tiekunnan asioiden hoitamiseen. Kantelijan näkemyksen mukaan tiekunnan hallintoa hoidetaan epäasianmukaisesti ja lainvastaisesti ja hänen omistamalleen kiinteistölle on aiheutunut vahinkoja tiekunnan laiminlyönneistä. Kantelun mukaan yksityistielaki ei turvaa asianmukaisesti vähemmistöosakkaan asemaa tiekunnassa.

Kantelun täydennyksessä 7.3.2022 kantelija on kertonut tehneensä Kemijärven kaupunginhallitukselle 14.1.2022 asiaa koskevan esityksen, mutta ei ole kertomansa mukaan saanut kaupungilta siihen mitään vastausta.

Lisäksi kantelija on pyytänyt oikeuskansleria vaikuttamaan siihen, että kanteluun oheistettu Lapin käräjäoikeuden vuonna 2018 antama maa- ja metsäoikeuden tuomio otettaisiin uuteen käsittelyyn.

SELVITYS

Kemijärven kaupunginhallitus on antanut asiasta selvityksensä (9.5.2022 § 160).

Maa- ja metsätalouden ministeriön toimivasta Lapin käräjäoikeudesta on hankittu nähtäväksi kantelussa mainittuun yksityistien tiekuntaan ja kantelijan omistamiin kiinteistöihin liittyviä maa- ja metsätalouden tuomioita ja päätöksiä vuosilta 2013-2018.

VASTINE

Kantelija on antanut kaupunginhallituksen selvityksestä vastineen ja toimittanut vielä useita lisäkirjoituksia ja kantelun täydennyksiä.

Kantelijan ilmoituksen mukaan Lapin käräjäoikeuden maa- ja metsätaloudelle on jätetty 5.3.2023 päivätty moitekanne, joka koskee muun ohella kantelussa mainitun tiekunnan kokousta 28.12.2022.

RATKAISU

Oikeuskanslerin tehtävistä ja toimivallasta

Perustuslain 108 §:n mukaan oikeuskanslerin tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa.

Perustuslain 3 §:n mukaan lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta ja tuomiovaltaa riippumattomat tuomioistuimet.

Vakiintuneen käytännön mukaan oikeuskansleri ei pääsääntöisesti puutu toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa vireillä olevaan asiaan. Oikeuskanslerilla ei ole toimivaltaa muuttaa tai kumota lainkäyttötoiminnassaan riippumattomien tuomioistuinten tai muidenkaan viranomaisten ratkaisuja. Oikeuskansleri ei toimi vaihtoehtoisena muutoksenhakuelimenä. Laillisuusvalvonnassa voidaan arvioida viranomaisen menettelyn lain- ja hyvän hallinnon mukaisuutta ja sitä, onko viranomainen toiminut sille lain nojalla kuuluvan toimi- ja harkintavallan rajoissa.

Yksityistielain sääntelystä

Yksityistielain (560/2018) 4 ja 5 lukujen mukaisesti yksityistien tienpidosta ja hallinnosta huolehtiminen ovat tieosakkaiden tehtäviä. Lain 48 §:n 2 momentin mukaan tieosakkaat voivat niin halutessaan valtuuttaa muun toimijan huolehtimaan yksityistien tienpidosta.

Yksityistielain tavoitteena on sen perustelujen ([HE 147/2017 vp](#), s. 12) mukaan ollut joustava laki, joka mahdollistaisi tiekunnille ja tieosakkaille vapaammat toimintatavat ja antaisi näin jous-

tavuutta yksityisteiden pitoon, sekä antaa tiekunnille entistä enemmän vastuuta omista päätöksistään ja toimintatavoistaan. Joustavuuden lisäämisellä pyritään myös kannustamaan omatoimisuuteen ja toimeliaisuuteen. Kunnille tulisi joitakin niille rakennusvalvontatehtävien yhteyteen luontevasti istuvia tehtäviä (HE 147/2017 vp, s. 34). Kunnan roolia on voimassa olevassa yksityistielaisissa aiempaan nähden rajattu. Kunta voi muun muassa päättää lain 84 §:n mukaisista avustuksista.

Yksityistielain mukainen tiekunta ei hoida sellaista jukista tehtävää, jonka valvominen kuuluisi oikeuskanslerin laillisuusvalvontatoimivaltaan. Kunnan tai kaupungin osakkuus tai se, että joku yksittäinen viranhaltija on yksityishenkilönä tiekunnassa osakkaana, ei vaikuta arvioon julkisen tehtävän hoitamisesta.

Tiekunnan vähemmistöosakkaan asemaa koskevan arvostelunne osalta totean, että yksityistielakia koskevan hallituksen esityksen vaikutusarviossa (HE 147/2017 vp, s. 28) yksittäisen tieosakkaan oikeusturvan vaarantumisen mahdollisuus on otettu huomioon. Esityksessä on kuitenkin pyritty luomaan edellytykset sille, että yksityisteiden varsilla myös ongelmallisia tilanteita pystyttäisiin rakentavassa hengessä purkamaan eikä kansalaisten oikeusturva tässä mielessä pääsisi vaarantumaan.

Kemijärven kaupungin menettelyn arviointi

Apulaisoikeuskansleri oli Kemijärven kaupungille 21.3.2022 osoittamassaan selvityspyynnössä pyytänyt antamaan kantelun tutkimiseksi tarpeellisen selvityksen ja oheistamaan selvitykseen kantelijalle asiassa mahdollisesti annettu vastaus.

Kemijärven kaupungin antamassa selvityksessä selostetaan kantelijan kaupunginhallitukselle tekemän esityksen sisältöä ja teknisen vastuualueen näkemystä siinä käsitellyn asian tilanteesta. Selvityksessä viitataan joskus aiemmin käytyihin neuvotteluihin kantelijan ja hänen avustajansa kanssa sekä siihen, että kaupunginjohtaja olisi ajankohtaiskatsauksessaan ilmoittanut neuvottelujen kariutumisesta, ja kaupunginhallitus todennut, että asia on heidän osaltaan loppuun käsitelty, mikä selvityksen mukaan oli kerrottu myös kantelijalle ja hänen avustajalleen. Selvityksen mukaan kaupungin tavoitteena ratkaisun hakemiseksi asiassa oli ollut välttää kantelijan toistuvat samaa asiaa koskeneet yhteydenotot.

Selvityksestä ei ilmene, että kantelijalle olisi enää vastattu mitenkään hänen 14.1.2022 päivättyyn esitykseksi otsikoituun kirjoitukseen. Myös se, ettei kantelijalle lähetettyä vastausta ole apulaisoikeuskanslerin pyytämällä tavalla oheistettu selvitykseen, tukee nähdäkseni sitä johtopäätöstä, ettei kaupunki ole ollut asiasta kantelijaan yhteydessä.

Kuntalain (410/2015) 23 §:n 1 momentin mukaan kunnan asukkaalla, kunnassa toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä sekä sillä, joka omistaa tai hallitsee kiinteää omaisuutta kunnassa, on oikeus tehdä aloitteita kunnan toimintaa koskevissa asioissa. Aloitteen tekijälle on ilmoitettava aloitteen johdosta suoritettavat toimenpiteet.

Hallintolain 7 §:n 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita. Lain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Laillisuusvalvontakäytännössä on vakiintuneesti todettu, että viranomaisen tulisi lähtökohtaisesti vastata sellaiseen asialliseen yhteydenottoon, johon lähettäjä selvästi jää odottamaan vastausta. Vaikka kirje tai viesti olisi tulkinnanvarainenkin, on siihen lähtökohtaisesti kerrotunlaisessa tilanteessa aina vastattava (apulaisoikeuskanslerin päätös 25.8.2021 dnro [OKV/603/10/2020](#)). Mikäli viranomaisen katsoo jo aiemmin vastanneensa samaa asiaa koskeeseen yhteydenottoon, voidaan tilanteen mukaan viitata asiassa aiemmin annettuun vastaukseen. Olennaisena on pidetty sitä, ettei kysyjä jää epätietoiseksi siitä, onko hänen asiansa selvitettyään vai onko asian käsittely päättynyt (ks. esim. kunnan menettelyä yhteydenottoihin vastaamisessa koskenut päätökseni 25.8.2022 dnro [OKV/467/10/2021](#) ja siinä mainitut aiemmat laillisuusvalvontaratkaisut). Jos viranomaisessa herää kysymys siitä, onko yhteydenotto sellainen, että siihen pitäisi vastata, on hyvän hallinnon todettu pikemmin puoltavan yhteydenottoon reagoimista edes jollakin tavoin kuin vastaamatta jättämistä kokonaan (eduskunnan oikeusasiamiehen päätös 5.10.2020 dnro [EOAK/2679/2019](#)).

Näkemykseni mukaan siinäkin tapauksessa, että kantelijan 14.1.2022 päivättyä esitykseksi ot-sikoitua kirjelmää ei ole tulkittu kuntalain 23 §:ssä tarkoitetuksi aloitteeksi, olisi edellä kerrotun perusteella ollut hyvän hallinnon mukaista ilmoittaa kantelijalle, ettei esitys anna aihetta kaupungin toimenpiteisiin. Näin ollen kantelija ei olisi jäänyt epätietoiseksi siitä, miten hänen asi-aansa on arvioitu.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kemijärven kaupunki on laiminlyönyt vastata kantelijan 14.1.2022 päivättyyn esitykseksi ot-sikoituun kirjeeseen. Saatan kaupungin tietoon edellä esittämäni hyvää hallintotapaa koskevan näkemykseni viranomaiselle osoitettuihin yhteydenottoihin vastaamisesta.

Asiassa ei ole tullut ilmi mitään muuta, mikä antaisi aihetta toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Anu Rätty